

Juryrapport Profielwerkstukkenwedstrijd 2022

De sectie Duits van de vakvereniging *Levende Talen* reikt ieder jaar in het kader van het vak Duits een prijs uit voor het beste profielwerkstuk dat in het afgelopen schooljaar door leerlingen geschreven is. We doen dit in samenwerking met het Duitsland Instituut Amsterdam.

De jury bestaat uit drie leden: Marika Beier, leraar Duits bij Scholen aan Zee in Den Helder, Frederic Papmahl, leerassistent aan de Universiteit van Amsterdam en ondergetekende Stijn Heusschen, adjunct-directeur en docent Duits op het Merletcollege in Cuijk en lid van het sectiebestuur *Levende Talen*. Als jury danken we Lucy Krul die vanuit het sectiebestuur dit jaar de coördinatie op zich nam en Trixie Hölsgens voor het gastvrouwschap van het Duitsland Instituut Amsterdam en voor de organisatie van de online uitreiking op 9 december 2022. Weliswaar spraken we vorig jaar de hoop uit, dat 2021 het laatste jaar was waarin we deze prijs online zouden moeten uitreiken, toch doen we dat nu ook. De geografische spreiding en de agenda's van de betrokkenen zorgen ervoor, dat online een realistischere optie is.

Dit jaar mocht de jury drie profielwerkstukken beoordelen. Opvallend was dat we dit jaar twee literaire onderwerpen hadden en één sociaal onderwerp. De laatste jaren waren het toch vooral historische, economische en culturele onderwerpen. Uiteraard komen die aspecten wel terug in de drie profielwerkstukken, maar de hoofdmoot lag onzes inziens toch op andere aspecten.

We ontvingen drie vwo-werkstukken: Jacomien Vinke maakte een profielwerkstuk over Oostalgie en vergeleek twee literaire werken. Annemarie Smit en Tamara Truijens deden onderzoek naar tekstuele veranderingen in verschillende versies van de sprookjes van Grimm. Jens van Leeuwen dook voor zijn PWS in het dorpse leven in Duitsland anno nu en maakte daarover een documentaire.

Wat we vaker zien, is dat een PWS rondom een Duits thema lang niet altijd in tweetallen wordt gemaakt. Dat is ook geen wettelijke verplichting, maar in het kader van leren samenwerken, wat ook in de academische wereld gevraagd wordt, zien we, dat veel scholen in beginsel wel in tweetallen laten werken.

Hoewel oorspronkelijk deze prijs was ingesteld voor Duitstalige profielwerkstukken, zijn we er als jury gewend aan geraakt, dat de inzendingen grotendeels in het Nederlands zijn gemaakt. Dat is ook niet verwonderlijk. Het profielwerkstuk is een hele klus waaraan veel leerlingen al meer tijd spenderen dan de overheid ooit voorzien had. Om het dan ook nog in een vreemde taal te doen, maakt het extra lastig. Het gebruik van de vele Duitstalige bronnen die in de drie werkstukken gebruikt zijn, vergoedt dan ook al veel. Het is ook al een prestatie om tussen wekelijkse lessen, periodieke schoolexamens en alle andere besommingen in het leven van een gemiddelde Nederlandse jongere door aan een uitgebreid onderzoek te werken. Voor het eerst in je schoolcarrière werk je gedurende een langere periode aan een onderwerp waarin je je grondig hebt verdiept. Er gaat veel tijd zitten in het bedenken van een onderwerp, erover lezen, het bespreken, schrijven en herschrijven. En het is ook een zoektocht, want er moeten tijdens het proces beslissingen genomen worden die jullie van tevoren misschien niet hadden verwacht: Welke bronnen

zetten we in? Welke bronnen zijn überhaupt beschikbaar? Zijn de hoofd- en deelvragen wel specifiek genoeg? En als je dan bronnen hebt gevonden, moet je van daaruit weer een eenduidig verhaal weten te maken. Maar wat als er nauwelijks bronnen zijn? Hoe ver durf je te gaan? Wordt het dan niet al snel 'ins Blaue hinein interpreteren'? Het is jullie ondanks dit alles uiteindelijk toch gelukt om een mooi eindresultaat neer te zetten! Daarnaast hadden jullie ook de moed om het profielwerkstuk in te dienen voor een wedstrijd. Als jury willen we ook hiervoor onze waardering uitspreken.

Jacomien Vinke schreef, als vwo-leerling van het Deltion Sprint Lyceum in Zwolle, onder begeleiding van Karen van Weeghel een PWS over Oostalgie. Hiervoor vergeleek ze de boeken *Zonenkinder* van Jana Hensel en *Meine Freie Deutsche Jugend* van Claudia Rusch op elementen van de Oostalgiebeweging en op de kijk van de auteurs op hun tijd in de DDR. De lezer wordt aan de hand meegenomen door de tekst heen. In de conclusie kwamen de voorafgaande paragrafen ook duidelijk terug. De jury had het mooi gevonden, als ook was uitgelegd waarom juist deze twee boeken zijn gekozen, aangezien er volgens het logboek een paar uur gependend is aan die zoektocht. Daarbij willen we de keuze voor deze twee werken helemaal niet in twijfel trekken, maar een toelichting – hoe banaal wellicht ook – zou de lezer meer duidelijkheid hebben gegeven.

We waren onder de indruk van de analyse van de flapteksten op positieve, neutrale en negatieve gevoelens over de DDR. De inhoud van beide boeken werd vervolgens ook besproken, waarbij details goed naar voren werden gebracht. Dat had wat de jury betreft nog uitvoeriger mogen zijn. Het gebruik van de nodige wetenschappelijke bronnen was erg positief. Een tip die we nog willen meegeven, is het juist citeren en verwijzen naar andermans werk. Er zijn online bronnengeneratoren die je hierbij kunnen helpen. In jouw PWS heb je onderzoeksvaardigheden laten zien, die je in vervolgstudie van pas kunnen komen.

Annemarie Smit en Tamara Truijens hebben als leerlingen van het Martinuscollege in Grootebroek, begeleid door Irmgard Trabold, onderzoek gedaan naar veranderingen in de sprookjes van de gebroeders Grimm. De jury was blij verrast met een dergelijk onderwerp, want de sprookjesverzamelaars zijn wijd en zijd bekend, maar krijgen in het voortgezet onderwijs nauwelijks aandacht.

De jury was onder de indruk van het theoretisch kader, de vermelding van de huidige stand van onderzoek en ook de methodebeschrijving. Het is jullie gelukt om als buitenstaander naar je eigen profielwerkstuk te kijken. Ook de hoeveelheid aan bronnen was indrukwekkend, al willen we nog wel benadrukken dat Wikipedia in de academische wereld niet als bron gebruikt wordt.

In de Duitstalige inleiding wordt uitgelegd, waarom voor dit onderwerp is gekozen en wordt ook de link naar het heden gelegd, waarin maatschappelijke ontwikkelingen invloed hebben op de beleving van bijvoorbeeld het Sinterklaasfeest. Met de complexiteit van de Duitstalige samenleving in de 19^e eeuw zijn er begrijpelijkerwijs in het historisch kader enkele onvolkomenheden geslopen, maar dat maakt voor de opbouw en de leesbaarheid van de tekst verder niet uit. Wel misten we een logboek en de zelfevaluatie was leeg. Wat overheerste was de interessante tekstuele vergelijking van sprookjes in maatschappelijk perspectief. Ook hier geldt wel, dat een verantwoording van de gekozen sprookjes een mooie toevoeging was geweest. Het had er ook voor kunnen zorgen, dat de hoofdvraag

wat beperkter was geweest: in plaats van 'de sprookjes' slechts twee of drie sprookjes behandelen geeft de mogelijkheid om intensiever daarmee aan de slag te gaan.

Jens van Leeuwen was leerling op het Zaanlands Lyceum in Zaanstad en heeft met ondersteuning van Jean-Bernard Franken namens die school een profielwerkstuk 'geschreven' over het moderne leven in Duitslands kleine dorpjes. Dit heeft hij in een documentaire gegoten die het verhaal vertelt van het dorpje Lehrbach in de Vogelsbergkreis in Hessen, de tweede woonplaats van Jens. Wel geldt hier, dat de hoofdvraag erg ruim is. De focus komt te liggen op Lehrbach, maar het is zeer de vraag of Lehrbach exemplarisch is voor alle kleine dorpjes in Duitsland, zeker die in het oosten. Maar dat maakt het profielwerkstuk niet minder geslaagd. De jury moest ervoor waken, dat ze zich niet enkel liet leiden door het filmische spektakel dat de (drone)beelden verzorgden. De bronnen die gebruikt zijn, hebben voor een mooie samenhang gezorgd. Enerzijds een schriftelijke bron over 750 jaar Lehrbach, anderzijds interviews met enkele dorpsbewoners en daarnaast nog een uitgezette enquête onder de inwoners met een mooie respons. De kijker wordt helemaal meegenomen in de geschiedenis, de modernisering en het huidige dorp. Wat we misten, was de link van Jens met het dorpje. Daarvoor moesten we het begeleidend schrijven van de begeleider doornemen. Ook was het jammer, dat Jens ons niet in het begin al voor de camera begroette om zo een link met de maker te krijgen. Pas op het einde kwam Jens voor de camera aan het woord. Hoe dan ook werden we erg blij van deze creatieve verwerking van een profielwerkstuk, waarin een goede en logische opbouw is aangebracht en die helemaal in het Duits is ingesproken. Onze laatste tip voor een eventueel toekomstige documentaire is om te kijken of er middelen zijn om de geluidskwaliteit van de voice-over te verbeteren, dat zou de documentaire helemaal af maken. We zien dat het maken van deze video ontzettend leerzaam is geweest, niet alleen op het gebied van Duitse taalvaardigheid, maar ook het creatieve proces van script schrijven tot videobewerking. Dat komt ook terug in het logboek, want met 164 uren is dit veel meer dan een standaard profielwerkstuk. Hopelijk is dat niet ten koste gegaan van de overige examenwerken.

Uiteindelijk is de jury tot een unanieme beoordeling gekomen. De derde prijs wordt toegekend aan Jacomien Vinke. De tweede prijs is voor Annemarie Smit en Tamara Truijens. En dat betekent dat de eerste prijs voor Jens van Leeuwen is. Wij willen alle deelnemers en hun begeleiders nogmaals hartelijk danken voor hun inzet en hopen volgend jaar weer creatieve en interessante profielwerkstukken te mogen beoordelen.

Stijn Heusschen (voorzitter Commissie Profielwerkstukken Duits)